

Pesta 16/28 iuliu.

Va eși dominec'a. | Redact. : strad'a arborelui verde nr. 40.

Nr. 29.

Anulu VIII, — 1872.

Pretiuulu pe anu 10 fl., pentru Romani'a 2 galbeni.

Femei'a romana.

— Dupa istoria si poesía. —

(Lectura publica tienuta la 7/19 fauru 1865 in Bucuresci.)

(Finae.)

Simtiemintele mamei romane din doin'a „Dorulu Romancei“ nu se gasescu numai acolo sprimate; este mai multu de câtu o doina, mai multu de câtu unu cantecu murmuratu, siop-titu la léganulu „voinicelului“ loru, in care se repetiesce dorulu romancei. Elu se afla espresu chiar si in multe din povestile poporale, acele poesii in prosa, in cari stralucesce in libertate deplina, fantasi'a, imaginatiunea natiunala. Ce promitu cele trei fete imperatului carele voiesce a-si alege mirés'a?

— Antâi'a dîce: „Ie-me de socía o! imperate, câ-ti voiu tiené cas'a numai cu metasa ...

— A dóu'á dîce: „Ie-me de socía, imperate, câ-ti voiu tiené cas'a c'unu cornu de prescure.

— Dîce a trei'a: „Ie-me de socía, o! imperate, câ-ti voiu da:“

Doi feti logofeti
Cu perulu d'auru, creti,
Doi feti de 'mperati,
In vitejii minunati!

Imperatulu n'a alesu metas'a, lucsul, averea ce-i promitea antâi'a; elu a pretiuitu sant'a si inavutitóri'a economía a femeii in ca-

sa, ce-i promitea a dóu'a féta, dar si-a datu anim'a lui aceleia care-i vorbì de copilasi, de

Copilasi in vitejii minunati!

Cetiramu unde-va, câ mamele Spaniöle refugiata odinóra, ca si ale strabunilor nostri, prin munti, alungate de ordele barbare, aretau copilasiloru loru de pe naltîmea siere-loru, unde se adapostisera, campfile Granadei cadiute sub domnirea Mauriloru, dicéndu-le: „Alla! alla! es donde tienes que morir!“ — Acolo, acolo se cade tîe sê mori! Mam'a romana, vediurati, e démna urmasia a strabunei sale ibere!

Ce studiu nu s'ar poté face din acésta materia! — Comites'a Dora D'Istria, vorbindu d-femei'a romana, a gasitu in ea pe femei'a oriene tului, dar a scapatu penei sale delicate partea puraminte romanésca a ei. Aimé Martin n'a cunoscutu istori'a nóstra, poesí'a nóstra: elu gasiá acolo, cele mai sublime argumente in spriginulu teorfiloru sale asié de drepte si frumoase a supra educatiunii si civilisárii omenirei prin femeia!

Amorulu de patria. Acum câ vediuramu ce erá femei'a romana, vreti sê sciti inca odata, in

pucine vorbe, ce facuse din Romanu? Ascultati-lu ce spune amantei sale:

— Am doi smei de buna cale,
Doi, nici ventulu nu-i intrece,
Amu tovaresi doi-spre-diece
Si la brâu patru pistóle,
Am la peptu o crucilitia
Cu lemnu santu, cu móste sante,
Si 'n peptu anima ferbinte,
Ca ferbintea ta guritia!

Éca Romanulu! éca inca odata si fidelisim'a icóna a cavalerului medianu, mai pucinu donchisonadele aceluia! Amorul de gloria respira mai in tóte doinele romane, acele expresiuni vfi ale sufletului romanescu, cum dîce d. V. Alesandri, cari cuprindu tóte simtîrile de dorere, de iubire si de doru!

Sê semnalâmu ací o deosebire între amurulu de gloria alu Romanului si alu celoru alte popóre apusene. Voiniciile, vitejfile, Romanulu nu le face din interesulu gloriei numai: elu nu este erou câ-ci aspira sê-i fie cantate faptele ca ale lui Alesandru celu Mare, Ercule, Tezeu. ... Astu-felu de gloria nasce si Erostrati... Romanulu candu doresce arme si soci de arme, doresce acésta pentru ca sê póta...

... Scapá biét'a Mosia
De pagani si de robia!

Este ceva mai multu de câtu ambitiune si orgoliu: patriotismulu, si nu patriotismulu nostru modernu, care se revoltà candu s'a scosu din slujba pe *nene Tache*, si ne face diuaristi, — patriotismulu celui mai puru si desinteresatu inarméza bratiulu Romanului vechiu; déca acestuia revine gloria, ea este nu unu scopu, ci unu adausu neasceptatu! Amorul de gloria la Romani nu avea, repetu, temeiu pe patimi egoiste, ci erá in strinsa legatura cu onórea, cu generositatea, cu iubirea de ecuitate si mai pe susu de tóte nu cutrierá lumea, ci facea zidu de pepturi la otare, contra lancei inamicului, ci invertiá ghiog'a contra neamicului, ce apesá *Mosia*, patri'a iubita!

Din acestu patriotismu a ereditatu pana si haiducii romani... Candu la Strunga (langa Iasi) Haiduculu suspina dupa caletoriu cu punga plina, elu mai adese lu-ascépta pe acelu caletoru, nu ca sê-i iee pung'a, ci câ-ci acela este unu neamicu alu patriei, unu turcu...

Draga corbe, corbisioru,
Nu-i zarí vr'unu caletoru,
Caletoru cu pung'a plina
Si cu sialu la capu legatu!

Éca ce caletoru voiá elu; acestuia voiá sê-i céra pung'a, pentru câ banii lui erau pradi de la tiéra, de la fratiu sei, de la veduva si saracu...

De aceea Codreanulu dîce:

Unde vedeam saraculu,
Mi-ascundeam baltagulu
Si 'n chimiru man'a bagam,
Si de cheltuiéla-i dam.
Ér unde zariam *Turculu*...

Si candu lu-intrebá la judecata, unde-i sunt averile, ce respundea?

Le-am ascunsu pe sub copaci
Sê-i gasésca cei saraci!

Séu ca Grue Grozoveanulu, care:

Crestinéza
Si botéza,
Dâ de finu
Câte-unu tretinu,
Si de fina
O tretina,
Si cununa fete mari
Fara grigia de Tatari.
Si ridica Monastiri
Fara grigi de volintiri.

Dar sê revenimu mai de aprópe la materia...

Vediuramu femeia romana facéndu educatiunea natiunala, romanésca a copilasiului; o vediuramu dandu anim'a-i doiósa, — ca copil'a din doiu'a „Césulu reu“, acelu tinerelu care

... Multu, multu i place
Vitejii a face...

Vediuramu, dupa istoria si poesia, pe soci'a Romanului, socia devotata si gata a morí pentru fericirea dar mai alesu onórea sociului ei...

Sê vedemu óre, dómneloru, ce este asta-di Romanulu? Ar fi unu midilocu indirectu de minune ca sê aflâmu ce detorimu, ce datoresce animei vóstre Romanismulu...

Sunteti dloru ací la confesionale! (aplause.) Ve pré grabiti, domniloru d'a aplaude!

Ací, cum se dîce in Marióra Florióra.

Ací se judecu florile
Ce au facutu mirósele?

Tu femeia romana de peste munti, spune, spune, ce ai facutu mirósele? — Ascultati!...

— Secli întregi strainulu a apesatu grumadii sociului si fiiloru mei, ne dîce ea, dómneloru; Mosî'a si altarulu Domnedieului nostru, totulu, totulu ni a fostu pustiatu... sociulu si copilasii mei au ajunsu cersîtori si straini in tíer'a loru... férele selbatice puteau pastrá numele loru... *Romanulu*, de voiá pace si adapostu la sóre, trebuiá sê inceteze a fi Romanu, sê uite pe Ddieulu parintiloru sei... Ce am facutu mirósele? am facutu pe Radu, pe Bogdan, pe Horia, Closca si Crisanu... Amu facutu asta-di pe acei barbati carii au sdrobitu lantiurile... Ce am facutu mirósele? Pe candu, ca sê aduca copilasiloru sei o bucata de pane amara din iobagi'a strainului, sociulu meu, uitá a vorbí limb'a dulce a mosiloru sei, — eu stergeam lacrimi si cantam *romanesce* la léganulu copilasiloru mei... Le dedeam cu sinulu meu sange romanu, le dedeam sub sarutârele mele sarutarea patriei, amorulu de tíera...

— Sê traiésca sant'a martira a Romanismului! sê traiésca roman'a Transilvanéna!

— Dar tu bruna fiica a Pindului! Tu femeia a pastorului din Romani'a Macedona, ce respunsu dai judecatei... Ce ai facutu mirósele?

— E de multu! strainulu domniá... a lui erá colib'a si caminulu colibei mele... Sê fiu voitu a fi a lui, — aveam pace si bilsugare... Am preferitu lipsele, prigonirile impartíte cu celu de némulu meu! Si candu Ddieu mi l'a rapitu, si-atunci i-am remasu fidela pana la mormentu!... E de demultu, de demultu!... strainulu domniá! Copilasiulu meu, fiic'a mea din léganele loru erau amenintiati, acela de arma, acésta de desonóre... Sê fiu voitu a fi gréca, sê fiu devenitu turca... si copilasii mei erau scapati... Dar nu! am invetiati in midiloculu greciloru ce ni apésa, in midiloculu turciloru ce ne ucidu, pe copilasiulu meu sê strige:

Io hiu roman!

— Onóre femeii macedono-romane, care a pastratu in anim'a ei, pururea mai luminóse de la mama la fiica, suvenirea patriei romane; onóre femeii romane, care asta-di dâ Romanismului sute de mîi de fi pe cari Daci'a traiana demultu, demultu i uitase!

— Si tu Moldavo si tu Munténca la judecat'a floriloru, spuneti, spuneti ce ati facutu *mirósele*?

— Audîti! spunu unii, câ ati jocat pe pamentulu tiei vóstre, cu navelitorii si ucigasii ei?

Audîti! spunu altii, câ ati deprinsu pe fi

vostri a despretiui tíer'a loru, a uitá pana si limb'a ei...

Audîti! audîti!! Voi i-ati deprinsu intriganti, nestatornici, fanfaroni... Voi ati fi caus'a micsiuratatei nóstre de anima!... voi!...

Spuneti, o! spuneti la judecat'a floriloru ce ati facutu mirósele?

— Dar taceti, dómneloru! voui traduce eu nobil'a si modest'a vóstra tacere...

— S'a potutu, domniloru, ca vertejulu, ca fortunele sê smulga vre-o flóre din gradin'a romana, dar vezdóg'a modesta de langa prisp'a saténului s'a vestejitu si n'a datu mirosulu seu, candu saténulu biétu se injugá in loculu boiloru sei morti la carele cu provisiuni ale navalitiloru! S'a potutu, domniloru, ca flórea romana sê se ovilésca, la suflarea crivetiului, dar candu troienele s'au ridicatu, candu ventulu de primavéra a suflatu a supra loru, viorelele nu smaltéza ele éra-si campi'a?

— S'au potutu, domniloru, ca femeia Munténa si Moldovéna sê uite unu momentu, câ din sinulu loru s'a nascutu unu Mihaiu, unu Stefanu... Dar câti din noi si-aminteau, câti din noi si-amintescu asta-di chiar, ceea ce va sê dîca a fi Romanu?

Nu, femeia romana n'a decadiutu! Esceptiunile triste nu sunt asié de numeróse ca sê devina regula! Nu, femeia romana n'a decadiutu! Fiic'a a femeii ce ni-a datu pe eroii istoriei nóstre, femeia romana ni-a datu in midiloculu celei mai adanci pe Tudoru Vladimirescu, pe pompierii de la 48, pe acei barbati carii si-au versatu tierin'a corpului loru, in mormentulu comunu alu seraciloru Franciei, — Italiei... pentru câ se simlisera fi de Romane!...

O! puteti, puteti, dómneloru, sê aredicati fruntea!... Tieneti-o susu dómneloru! Au nu culturei vóstre detorimu si pucin'a nóstra cultura natiunala? Au nu sinului si animei vóstre detorimu pe acei barbati carii realisara intr'o dí, la 24 ianuaru, visulu si luptele a catoru-va seclii?

Tacere dar calumnia!

Femeia romana a triumfatu a supra ta! Ea ni-a datu o tíera, ea ni-a datu unu *mume*!...

Ea asta-di, incungiurandu, cu atâte simpatii acésta catedra, ne aréta ce nobile aspiratiuni de cultura este capabila... Scopulu nostru este asigurat, candu ni este asigurat concursulu vostru putinte!

„In reunirile mari de ómeni, dîce Miche-

let, presinti'a femeii adauge o emotiune santa. ... Patri'a chiar nu este acolo, pe câtu timpu mamele, sociile nóstre nu sunt acolo, cu copiii loru...“ Dar éta-le... si simtîmu pe Ddieu!...

V. A. Urechia.

Amorul tardîu.

Candu siuera ventulu c'o rece suflare,
C'unu rece fioru ;
Ca flórea de tómnă pe sinu-mi resare,
Tardîulu amoru.

Natur'a palesce si florile sale
Se 'nchina si moru,
Dar un'a remane si 'n tómnă cu jale :
Tardîu-mi amoru.

In vanu impupesce ! câ róua nu-i vine
Ca vér'a din noru ;
Si radie nu-si afla pe bolte senine,
Tardîu-mi amoru.

Dar ét'o furtuna cu aripi de ghiatia,
Cu rapede sboru —
Pe sinu-mi platesce, pe sinu-mi inghiatia
Tardîulu amoru...

1870.

I. Lapedatu.

Impresiuni de caletoria.

I.

(Candu mergi de la Beiusiu la Ardealu pentru prima óra, — placerile naturei, — poporul mandru, — faptur'a, portulu, — femeile si barbatii, — la muntele Bihoru, — drumurile de tíera, — satele, — starea invetiamentului, — Baresci-Cou, — Isbuculu, — Crisciorulu.)

De la Beiusiu sê mergi la Ardéiu vér'a in susu pe valea Crisiului negru mai antâiu in viétia, — si ti-se pare sê fii farmecatu ; ba da, póte nu esti dedatu sê-ti bata inim'a, si sê-ti zimbésca ochii sufletului de un'a data ; da, asié ceva este unu ce gingasiu, delicatu.

Sê-ti bata inim'a ; si pentru ce ? inim'a nóta in placerile naturei ; sê-ti zimbésca ochii sufletului ? sufletulu sbóra prin nori intocmai ca vulturulu ochindu care este pisculu mai

majestatecu, sê se scobóre, sê se aline pe unu momentu ; sê se aline, nu cumva zenitulu sê-lu rapésca pana la ceriuri.

Si ce placeri sê aiba natur'a ? Poftimu : lunci, livedi, preluci, vali, codri si munti ; riu-ri, valcele vojoindu in fuga la matc'a Crisiului ; si la tóte aceste corón'a : poporu mandru romanescu, verde ca stegiariulu, poporu mandru in simplitatea patriarcala, si romane dragalasie, vulgo 'dalbe lelitie', dalbe in adeveru, ma alocuria intempini chiar si tipuri romane de modelu, faptura eleganta, inbelsiugata de cele 7 gratii a frumsetiei ; poporu mandru si lelitie dalbe, asié vrendu nevrendu ti-díce inim'a sê temporisâmu nitielu.

a) *Faptur'a* : '*Colonulu Romanu*' *) din sinulu Bihoriului peste totu reduce la tipulu brunetu romanescu, statura midilocía, faptura sêca, dar vengiósă, ca la toti muntenii, ochi negri infocati, peru tufosu undulandu a supra umeriloru in plete, mustetiele scurtate etc.

b) *Portulu*. Premitemu cumca colorulu precumpenitoriu in tóte este albulu ; mai nainte sê vedemu o cocóna de la Crisiulu negru de susu ; *albele* : camesi'a, pólele lungi din panzuri casnice ; (viganane, si alte cartóne, sunt straine la noi) ; — *calciamintele*, scandale-opinci, cisme rosii ; la brâu cingutia de lana rosia, meria etc. *zadia* de lana la facia vêneta intunecósă, lunga si ingusta, partea de diosu brodarita cu rosii ; grumazii cu multîme de margele cu diochi, la pieptu multîme bani de argintu instrati : 10, 20-eri taleri vechi ; circei si inele de arama ; in spate cosiocu scurtu lucratu cu flori de metasuri ; peste umeri sumanu curatu din lanuri ; perulu peptenatu in multe forme, cu mod'a nu se muta in veci, de rondu in plete peste capu, atasiatu cu multe cositie ; acum aduna pletele la unu conciu micu fara peptine, cu un'a îndrea de arama si le invelesce cu o feléga de lana de giolgiu, cartonu meriu, si cocón'a ti-va fi *nevésta*.

c) *Barbatii* : Camasia scurta fara guleru, pelea totu-si nu se vede, cum la osienii satumarelui, maramuresieni, la ungureni peste tóta

*) Rogâmu atentiunea generatiunii tinere, la poezia acést'a mai potrivita : istorica si natiunala a *tieranului romanu*, pana acuma : nerodu, prostu, sateanu, iobagiu, pauru, clâcasiu, vidicanu etc. mai si dôle ca sidole ; sê dâmu pe venitoriu romanului titulu ce i-să cuvine cu dreptu istoricu si de omu : colonu de la *colo cultor*, lucratoriu de pamentu ; séu nă asié s'au numitu si strabunii nostrii : *colonii* lui Traianu ? !

campi'a, maneci libere, unele in pumnasiei ciuntati, fitâu pucinu; la grumazi d'oue baltiuri din fitâu rosiu; capulu cu perulu lungu negru se acopere cu caciula négra de miei, si si palarfi cu obada de rendu nici lata ca la ardeleni, nici ingusta ca la ungureni, brâulu cu cureua, piciórele in opinci; in spate cosiocu, peste umeru sumanu pana pe la genunchi; dîcemu peste umeru, pentru câ poporul si in frigu mi ti se pare câ e prin Italia, cu habitiele aruncate peste umeri; érn'a poste totu bitusia alba. Sumanele pórt'a feliurite decoratiuni, si tivituri, mai pe tóta valcéu'a altele; se osebesce asié dîcêndu sateanu de sateanu.

De la Beiusiu nainte — spre resaritul de véra — se deschide vederea la d'oue peste pana sub pólele Bihorului, care cu frontulu seu majestatecu ti-se pare o cununa mai radicata in ghirland'a amphiteatruala a muntiloru si codriloru, ce inchidu vederea de la plaiurile Ardélului.

Drumul de tíera duce din satu in satu, unulu mai resfatiatu decâtu altulu; biserici peste totu de barne, casile babure, scóla — nula, crisma de rondu, *) casa notariala — curte; pardonu a une locuri preoti tineri zelosi, docinti cu inima romana, notari 3—4 cu consciintia natiunala; si ti-se pare, dar numai ti-se pare, câ si poporul romanu viséza de scóla; dá, dá peste totu poporul nostru cu tréb'a scolaria stâ pe la porumbii; 70—100 comune romane in cerculu Beiusiului si ni dau la norme din centru contingentu 7—10 coconasi de preoti, dascali, altii pe atátia, de nu de d'oue ori la gimnasiu, si am spusu statulu quo a invetiamentului, câtu ti-vine sê te dóra sufletulu cetindu pe frontulu gimnasiului fondatu de nemoritorulu Samuilu Vulcanu: „Institutioni suventutis hujus provinciae posuit Samuel Vulcanu etc.“ si sê vedi normele din Beiusiu desierte, — gimnasiulu raru ca grâulu de pe dealu.

Stâmu si suntemu la post'a antâia la Barasci—Cohu, satu-orasielu cu adeveratu la marginea tiei, — dar poporul muncitoriu cohanu lucra ferulu, óle, sumane, traiesce din pomaritu, (firesce patriarcalu cum le dá Ddiu.) si cultur'a viteloru.

Mai susu de locu la stang'a in pólele Biho-

rului se ascunde orasielulu montanu Baitia; de a drépt'a la Calugari, din putiulu Momei, isbesce unu isvoru rece sanitaru, numitu „Isbucu“, baia natiunala, rece ca sloiulu si unica in feliulu seu.

Precum inaintezi de la Cohu, plaiulu se redica, muntii scobóra, climatulu aspresce, ti-se pare natur'a te reflectéza, câ te apropii la alta tíera, alta tocméla.

Da, ne apropiâmu de pamentulu Ardélului; dar sê sciti, câ la Ardélu nu vei merge fara suisu, — asié sê pausâmu la post'a a dóu'a si cea din urma, la Criscioru ori mai bine la Crisciore *)

I. S. Selagianu.

Codrénulu floriloru si calulu lui.

— Balada poporala —

I.

Colo susu
Mai susu,
La chei'a muntelui,
Si a Vulcanului,
La rara dumbrava,
La verde poiana
E lina fantana
Cu apa salcina,
Cu pétra zidita,
Cu malteru lipita,
Dar langa fantana,
Cu apa salcina
Câ s'a innaltiatu
Unu molinu si-unu bradu,
Cu frundia marunta
Cu umbra rotunda,
Si sub umbr'a loru
E unu patusioru,
Si e incheiatu
Cu scanduri de bradu,
Picióre de fagu,
In patu e asternuta,
De culciusiu batuta,
Frundi'a ceiului
Si a molinului,
La capetéiu pistóle,
Dara la picióre
Luce sabióre!

II.

Colrénulu floriloru
Si alu garófeloru,

*) Tíer'a Beiusiului, ca pe totu-unde intre Romanii primitivi, esto pamentulu fagaduintiei, Canaanu, pentru jidanu; asié cu dreptulu avemu sê cetimu paremielo egipteniloru cu jidovinea — din sepeteman'a patimeloru. Quousque? Vederemo.

*) Aici din fantanele Bihorului se vérsa Crisiulu negru, si precum scobóra apa cu repodîme prin d'oue valcele, satulu pe un'a se dîce Crisciórele de susu, pe alt'a Crisciórele de diosu — ambele Criscioru, adeca Crisiulu deminutivu — cum am dîce mādâritu: Crisioru, Cristioru, Curisiu, Crisiu. Verbalu *curo* — *curgu*.

Éta câ veniá,
 Murgu 'n paivaniá
 De picioru de patu
 De patu incheiatu,
 Cu paivanu d'argintu
 Ce-i raru pe pamentu,
 Si elu se culcă
 Si elu adormiá,
 Dormiá si visá,
 Dar murgulu pascea
 Si murgulu vedea
 Pe multi turci venindu,
 Gujmane rosîndu
 Sabii stralucindu
 Pistóle probindu,
 Pe Codrénu cantandu,
 De elu întrebându.

Murgulu se spariá
 Tare rinchezá,
 Si-apoi strafigá,
 Codrénu se descéptá,
 Si asié-i graiá:
 „Duru murgule duru,
 Duru ca unu nebunu,
 Tu ai strafigatu
 Si m'ai descéptatu,
 Candu eu me visam
 Câ me cununam,
 Colo josu pe plaiu
 Cu o féta de craiu,
 Pucinu somnu somnai
 Visulu nu-lu gatai,
 Reu m'oiu indurá
 Si te-oiu blastemá . . .
 Furii te-oru furá,
 Si te-oru calari
 Si mi te-oru beli!“

III.

Murgulu se 'ntristá
 Si asié-i dîcea:
 „Stapane,
 Jupane!
 Reu te indurasi
 De me blastemasi,
 Câ-ci am strafigatu
 Si te-am descéptatu,
 Dar eu m'am temutu,
 Câ eu am vediutu,
 La rara dumbrava,
 La verde poiana,
 Pe cei turci trecându,
 Gujmane rosîndu,
 Sabii stralucindu,
 Pistóle probindu
 De tine 'ntrebându,
 Pe tin' sê te taie,
 Pe min' sê me iae,
 Sê me calerésca
 Si sê me spetéscá!“
 Candu lu-audiá,
 Codrénu-i dîcea:
 „Duru murgule duru,
 Duru, ca unu nebunu,
 Dar tu te plescesce,

Cum scii epuresco,
 Dór' nu m'oru vedé,
 Dór' s'oru rentorná,
 Si-apoi demanétia
 Prin róua si cétia,
 Éra vomu plecá
 Si ne-omu impacá!“

Murgulu se plesciá
 Voinicu se culcă,
 Dara demanétia
 Prin róua si cétia,
 Voinicu se scolá
 Murgu 'ncalecá,
 Si murgulu mergea
 Cu gur'a rupendu,
 Róua scuturandu,
 Cu cód'a tragându,
 Urm'a astrucandu.

Duru murgule duru,
 Dór' ti-pute-a fumu,
 Si ti-i greu de scrumu,
 De nu tieni la drumu?
 Au ti-su tîe grele
 Osciórele mele,
 Au ti-su tîe grele
 Armele d'a mele,
 Au ti-su tîe grele
 Podóbele tale?“

IV.

„Stapane
 Jupane!
 Mie zu mi-su grele
 Nici osciórele tale,
 Nici armele tale,
 Nici podóbele mele,
 Ci mie mi-su grele
 Naravele tale!
 Câ te remasiai
 Cu domni, cu ursari,
 Totu cu cai de-i mari,
 Cu cai potcoviti
 Si bine grigiti,
 Dar eu murgutiu micu,
 Ca si unu piticu,
 Si nepotrivitu
 Si totu negrigitu,
 Multu me opinteam
 Si ventu me faceam,
 Vedeam câ-i lasam,
 Pe toti întreceam,
 Fal'a-ti impliniam,
 Tu me rentorceai
 Pe toti i taiai,
 Caii i luai
 Bine-i vindeai
 Si bani ti-faceai,
 Buti
 Cu florinti,
 Cara
 Cu comóra,
 La birtu te duceai,
 In birtu te bagai
 Si tu me legai
 Pe la gardurele

Sê rodu la nuele,
 Dar tu câ mi-ti beai
 Si mi te 'mbetai
 Trei dîle de véra
 Din diori pana 'n séra,
 Si eu stam legatu,
 De-o própta de gardu
 Ca unu blastematu
 Si totu flamandiam
 Si insetosiam,
 Si-apoi candu esiai,
 In chingi me stringeai
 Si me 'ncalecai
 Si multu me frangeai
 Pan' a cas' veniai!"
 Codrénulu vedea,
 Câ tôte-su asié,
 Apoi i dîcea:
 „Porta-te tu bine,
 Voiu grigi de tine,
 Cu vinu stracuratu
 Ovesu nemesuratu!"
 Dar calulu cadea,
 Si delocu crepá,
 Codrénu se puneá,
 Calulu ingropá,
 Pomana-i facea!*)

At. M. Marienescu.

Georgiu Miksa

despre originea Romanilor si starea lor civila.

(Urmare.)

b) Adrianu a derimatu numai partea superióra a puntii traiane, si nu a intreruptu comunicatiunea Romanilor cu Daci'a, ci a facutú si punte de nâi peste Dunare, cu care Romanii puteau trece in Daci'a traiana, — cum scrie Iosifu Vass in istori'a Transilvaniei la pag. 65, si Laurianulu Aug. Treb. in istori'a Romanilor edit. II partea I la pag. 89.

Totu la pag. 24 Miksa mai scrie, câ in Dacia sub Traianu au fi venitu colonie din totu imperiulu romanu, prin urmare si din Asia, Africa si Europa, popóre: iberice, numidice, parthice, germane; si altele.

La aceste asertiuni noi dîcemu, câ sunt contrarie sistemului colonisârii, si politicei Romanilor de pe timpulu lui Traianu, si câ sunt opuse adeverului istoricu, deci sunt false.

Noi motivâmu afirmârile nóstre astu-felu:

a) Romanii, a caroru politica fu admirata de lumea cea literata, in Daci'a traiana casti-

*) Tramisa de Ionu Orza inv. din Cielov'a romana si Iacobu Otianu inv. din Padin'a Mateiu, dictata de Ionu Armanca, si Grigoriu Lutiu din Petrilov'a. Si de la Ionu Simu inv. culésa din Rachitova, partea IV.

gata cu multa varsare de sange, si espusa pericului, a trebuitu sê aduca colonie de origine romana, cetatiani romani interesati pentru limb'a si binele Romanilor, colonie cari sê latiésca si in Dacia romanismulu, cari sê formeze in Dacia icón'a poporului romanu, dupa cum o formau coloniile romane, (cum scrie Gelliu in livr. 16 c. 13); ei au trebuitu sê aduca in Dacia de acele colonie romane, cari sê fie totu atâte fortaretie in provinci'a Daciei, in sensulu dîsei lui Cicerene, care (in legea agraria despre Rullu) dîce, câ coloniile in asié locuri bune s'au asediatu, ca sê se véda a fi acele in fortaretia in contra inamiciloru. Romanii dara avendu necesitate de asemenea colonie in Daci'a traiana, nu se póte supune despre ei, ca in Daci'a devinsa aru fi adusu colonie din popórele subjugate, si neromane a Africei, a Asiei, si a Europei, cari nu erau cetatiani romani, cari nu se interescu de binele Romanilor, cari nu puteau formá in provincie icón'a poporului romanu, dupa cum o formau coloniile romane, si cari popóre subjugate nu puteau fi fortarétiá in provincia in contra inamiciloru Romanilor, dupa cum trebuiau sê ffa coloniile romane; nu potemu, dîcu, supune nici decâtu, ca Romanii domnitori ai lumii aru fi colonisatu Daci'a — provincia cea avuta — cu popóre subjugate misere, neromane, si neapte spre a latí, si a aperiá romanismulu in Daci'a devinsa; ci cu deplina convingere credemu, câ ei au adusu in Daci'a traiana colonie romane;

b) De si in Dacia au fostu germani, numidi, iberi, aceia in sensulu sistemului colonisârii usitatu la Romani, nu se potu numí colonie romane, de órece ei au fostu militari in legiunile Romanilor, si individi singuratici;

c) Coloniile aduse in Daci'a traiana, precum: coloni'a cernensa din tienutulu banatului severineanu, coloni'a apuliana din tienutulu Albei-Iuliei din Transilvania, colonia Zarmisegetusa din tienutulu Hatiegului, coloni'a Napoca din tienutulu Gherlei, coloni'a patavicensa din tienutulu Clusului, dupa cum se scie din Ulpianu despre consuli, si dupa cum scrie Iosifu Vass in istori'a Transilvaniei sub Romani la pag. 96, si cum dîce si Sam. Miculu in istori'a Romanilor (ms), a avutu dreptu cetatianescu italicu, care se dá numai celoru de origine romana, care dreptu inca aréta, câ coloniile romane din Daci'a traiana au trebuitu, sê ffa mai alesu din Italia, si din provinciile colonisate cu Romani si din popórele iberice, numidice, parthice, cari nu aveau dreptu romanu italicu.

(Va urmá.)

Gavrilu Popu.

Primulu amoru.

— Naratiune de Ivanu Turgenjev. —

(Urmare.)

Trecuramu tóte fortarétiële, — percorseramu „campulu desiertu“, amu saritu peste tufisie numérose, (la inceputu me temui a sarí, tat'a inse condamnă pe cei lasi si mi-luai curagiu,) trecuramu de dóue ori riulu „Moscavi'a“, cugetam deja câ vomu sê rentórcemu a casa, mai virtosu dupa ce observá si dinsulu in câtu mi s'a obositu calulu, inse de odata elu rentórsé spre vadurile de „Crim“, fugindu de a lungulu tiermuriloru.

Ajungându la o gramada crancena de bolovani cioplitu de multu, sarí din siea spunendu-mi sê facu si eu asemenea, apoi dandu-mi in man'a cord'a frâului, cu impunerea sê-lu acceptu langa bolovani, si-indreptá pasii pe o strada mica, — pana ce in fine disparú.

Eu am amblatu conducându caii mai in susu mai in josu pe langa tiermure, indignandu-me fórté pentru Electricé, carele totu sméciá frâulu, se intorcea, spumogá pe nâri si ranchiezá.

Si indata ce stám, sapá pamentulu mai cu o copita mai cu cealalta, sub acést'a muscá, ranchiezanu pe bietulu meu negru de grumadi, cu unu cuventu se portá ca unu intrecutu pursang.

Tat'a nu vení inca. Din riu aburiá o umediéla neplacuta, picurá o plóia molateca stropindu bolovani afurisiti, cari trebuiá sê-i incungiuru urindu-me de totu cu acceptarea.

Me intristai de totu acceptandu, dar elu totu nu se observá inca.

De odata se apropiá de mine unu budocinicu (ostasiu pazitoriu) betranu, de origine finu, si ca insusi bolovani de caruntu, in capu cu unu cumenacu crancenu, in o forma de óla, intorcându-si catra mine fati'a ingalbenita si sbêrcita, elu mi-díse:

— Ce faci aici domnisorule cu caii? — Adu-i la mine, voiú sê-i tienu eu!

Nu-i respunsei; elu cerú de la mine tutunu.

Plecai in directiunea in care se indepartá tat'a, ca sê scapu de omulu acest'a, (fiindu câ si impaciinti'a me torturá.)

Ajungându la capetulu stradei, me intorsei spre anghiulu ei si apoi stetui aci.

In departare cam de 40 de pasi, stá tat'a in strada vecina inaintea unei feresti deschise, intorsu cu spatele catra mine. Erá improptitu cu pieptulu de marginea ferestei, éra in casa se observá o femeia in vestmentu negru, astupata de jumetate sub perdea, carea vorbiá cu tat'a.

Ea éra Sinaid'a.

Par' câ ar fi tresnitu in capulu meu. Spunu dreptu, câ astu-feliu ceva nu acceptam. Primulu cugetu mi-erá sê fugu. Tat'a s'ar poté intórce usioru, — cugetai intru mine, — si atunci sum peritu . . . Inse me retienú o simtíre curiósá, mai multu de câtu curiositatea, mai mltu de câtu gelosí'a, mai multu de câtu fric'a.

Mi-deschisei ochii cu intarire ca sê vedu, urechiele ca sê audu. Se vedea cum tat'a ar intari ceva si ea ar refusá a se invoí la acést'a. Mi-pare câ vedu si acum fati'a ei posomorita, fati'a ei seriósá si frumósá, pe care se intipariá aspectulu neesprimaveru de

tristétia, amoru, tradare si de cutare desperatiune, (nu-mi gasescu altu terminu spre acést'a.) Ea vorbiá numai in cuvinte monosilabice, fara de a-si radică privirea, pe langa acést'a zimbindu cu o deplina umilintia, cu o deplina abstinatiune.

Numerai de pe zimbetu mai recunoscu pe Sinaid'a mea.

Tat'a clatiná din umeru si si-tocmíá palari'a pe capu, ce la dinsulu de regula éra semnulu impaciintiei . . . Apoi audíi cuvintele aceste: Vous devez vous séparer de cette . . . Sinaid'a se scolá si si-intinse man'a . . . In momentulu acest'a vedui unu ceva ne mai auditu; tat'a si-radichá de locu vergéu'a de calaritu cu care si-pulberá mintéu'a, si loví din ce potu pe Sinaid'a peste man'a góla pana la cotu.

Abié me potui retiené sê nu eschiámu cu vóce nalta. Sinaid'a tremurá si cautá la tat'a, carele i radichá incetu man'a la budie si i sarutá sfasiela de sange. Apoi si-lapedá vergéu'a si pasí in casa pe trepte in susu.

Sinaid'a se intórse, si-retrase capulu, si-estinsé manele si parasi ferést'a. Eu me departai de aci plinu de spaima si cu o simtíre infricosiata, in câtu mai nu scapai din mana pe agerulu Electricé pana ce ajunsei la tiermurea riului.

Mi-pierdui cu totulu cugetarea sanetósá. Sciam, câ tat'a de comunu e rece, egoistu si turvinosu, nu poteam inse cuprinde cu mintea ce vedui mai nainte. . . . Dar simtiam de odata si aceá, câ acestu aspectu, acést'a scena, zimbetulu Sinaidei, nu voiú sê le uitu in viét'i'a mea, si câ tipulu acest'a aparutu de nou si fara veste naintea mea s'a infiptu nestinsu in memori'a mea. Priviam uimitu spre riu si nici nu observai, câ ochii mei inundasera de lacrime.

O bate — cugetai — vai! elu o bate!

— Ce te-a aflatu? Adu-mi calulu! — se audí la spate-mi vócea tatane-meu.

I pradaí frâulu fara cuventu.

Sari pe Electricé. Calulu tramuratoriu de frigu sarí in dóue picióre si sarí nainte vre-unu stangenu si jumetate, tat'a inse scieá sê lu-imfranzeze: lu-impintení in sioldu si lu-amesurá cu unu pumnu peste grumadi.

— Ah! mi-lipsesce vergéu'a, — díse elu. Cuvintele aceste mi-revocara in minte vâjairéa vergelei, lovirea ce o dede cu ea si me infiorai.

— Ce ai facutu cu ea? — lu-intrebai peste pucinu timpu.

Elu nu mi-dede respunsu, ci trecú numai mai nainte.

I-adusei o vergea, voiam sê-i vedu fati'a ori si cum.

— Tu te-ai uritu de singuru acceptandu-me — murmurá crasicandu de abié.

— In câtva m'am uritu; unde ti-ai pierdutu vergéu'a? — lu-intrebai de nou.

Elu priví la mine maniosu.

— Nu o-am pierdutu, ci o-am lapedatu.

Eu observai atunci, dóra antáiu si mai pe urma ce aspectu gingasiu si plinu de simtíre imbracara trasurele lui, de altcum rigorósé.

Incepú a fugí de nou si nu lu-potui ajunge mai multu, elu sosí mai iute de câtu mine cu unu patrariu de óra.

— Acest'a e amoru, — dísei intru mine, — siendiendu nóptea la mész'a-mi de scrisu, pe care apareau

de nou harthie si carti, — acést'a e pasiune! . . . Cum póte fi acést'a de nu se mania, si suferi asié de pacien-ta lovirea, ori si de la cine provenia acést'a . . . De cumva si de la cele mai scumpe mane! Totu-si se vede cá ea iubesc . . . Éra eu . . . eu carele cugetam cá . . .

Lun'a ultima m'a infioratu invederatu, si amoru-mi cu tóte suferintiele si patimele lui mi-parú ca ceva nimicu, ca o copilaria, asemenandu-lu unui ceva misteriosu despre carele nu avusem cunoscintia, si carele me infiorá astu-feliu ca o simftre deosebita, frumoasa, inse amenintiátoria, in a caruia ochi in vanu me incercam sê me uitu in intunecime.

Totu in nóptea acést'a avui unu visu deosebitu si cumplitu. Mam visatu, cá intrasem intr'o casa mica intunecosa.

In midiloculu ei stá tat'a cu vergéu'a-i de calaritu si batea cu piciorulu in pamentu. Sinaid'a se ascundea aplecandu-se intr'unu anghiu si mi-patea, cá sfasi'a de sange nu i érá pe mana ei pe frunte. La spatele loru se vedea Belovserov napaditu in sange deschidiendu-si budiele palide si amenintiandu grozavu pe tat'a!

La dóue lune dupa acést'a intrai in universitate si peste o jumetate de anu mori tat'a lovitu de ventu in Petrupole, unde se mutase deja cu mine si cu mam'a.

Cu pucine díle nainte de mórte-i capetá o epistola din Moscavi'a, care i-causá o furia grozava . . . Se duse la mam'a se céra ceva de la dins'a umilitu, se spune cá pe langa acést'a ar fi si plansu; elu tatalu meu! Demanéti'a in diu'a ce lu-lovi ventulu incepú a-mi scrie o epistola francesca: „Fiule padiescu-te de amorulu femeiescu, incungiura acést'a fericire, acestu veninu (Mon fils, crains l'amour d'une femme, crains ce bonheur et ce poison.) Dupa mórtea lui mam'a tramise in Moscavi'a o suma de bani, nu chiaru neconsiderabila.

XXII.

De atunci trecusera patru ani. Chiar acum parasii universitatea si nu sciam inca de ce sê me apucu, la ce usia sê batu? De ocamdata vagabundam mai in cóce, mai in colo neocupatu.

Intr'o séra conveni in teatru cu Maidanov. Se insorase si érá in oficiu de statu, altcum nu se stramutá nici de câtu. Si acum ca si atunci devenia entusiasmatu la ori ce, si chiar asié se rusiná si acuma fara nici o cauza ca si atunci.

— Scii dta, — mi-díse între celelalte — cá dóm-n'a Dolschi e aici!

— Ce dóamna Dolschi? Eu nu cunosc unu astu-feliu de nume!

— Nu-ti mai aduci a minte. Princes'a de odinóra, de care eram amorisati toti. Numai ce-ti mai aduci inca a minte de acelu palatu de véra langa Nes-cucinoi, unde ai locuitu si dta?

— Asié, ea s'a maritatu dara dupa cutare Dolschi?

— Da!

— Si e aici in teatru?

— Ba! ci in Petrupole. Numai pe unu timpu pucinu a venit a aici, ca sê caletorésca in strai-netate.

— Ce feliu de omu i-e barbatulu? — in-trebai.

— Omu sdravenu, fartate, si avutu. Furemu con-officiali in Moscavi'a. Poti vedé numai cá dupa crava-lulu de atunci . . . firesce, dta esti informatu in des-tulu despre elu . . . (Maidanov zimbia continuu) nu fu usioru a capetá partietu, pentru cá n'a remasu fara nici unu efectu . . . unei asié femei tóte sunt cu potintia. Mergi la dins'a, se va bucurá fórté de dta. Inca e mai frumoasa.

Maidanov mi-predá adres'a Sinaidei. Érá incor-telata in otelulu: „La Umiliintia.“

In mine se escitara de nou suvenirile trecutului, mi-propusei, cá inca mane voiu se mi-cercu amorulu meu din trecutu. Nu sciu inse ce cercustári me impe-decara, cá-ci trecú o septemana, trecura si dóue, si candu in fine me luai pe cale spre otelulu: „Umiliintia!“ si intrebai de dóm'n'a Dolchsi, fui incunoscintiatu cá a moritu deja de patru díle, in nascere.

Simfti cum anim'a mi-ar fi capetatu o lovire po-ternica. Cugetulu cá poteam sê o vedu si, nu o am ve-diutu, cá nu o voiu mai vedé in veci — acestu cugetu amaru si consciinti'a-mi ce nu o poteam domoli, me atacara cu tóta poterea loru. — A moritu! — repeti privindu ca mutu spre servitoriulu ce me incunoscintia; apoi me luai éra in cotinolu pe strada si trecui, nici eu nu sciu in catrau. Mi-reaparú de nou trecu-tulu, si mi-lu vedeam éra curatu nainte ochiloru mei. Asié dara acést'a trebuia sê fia capetulu. Spre unu astu-feliu de scopu trebuí sê staruiesca o viéti'a asié de juna placuta si in floritória.

Astu-feliu cugetai si mi-mai revocai inca odata in memoria trasurile ei fine, ochii si vuclele ei, cari deja zacu intru unu momentu angustu, intr'o intune-cime umeda sub pamentu, câtu colo, nu departe de mine carele mai traia in elipit'a acést'a si dóra nu-mai cu câti-va pasi in departare de tatalu-meu.

Cugetandu aceste mi-incordai memori'a si mi-o mai representai odata, sub acést'a mi-resunara prin sufletu sírele lui Paschin:

„Elu mi-spuse indiforintu: mórtea o a'n-fransu!“ Si eu am fostu rece la scirea acést'a!

O junétia, junétia! Tie nu-ti pasa de nimica, tu posiedi de odata tóta vistieri'a lumii: inca si gelea te distrage, inca si tristéti'a ti se siede bine pe fatia; esti indestulita, curagiósa, ca si cum ai díce: eu traiescu, uitati-ve numai — si totu-si scadu si dílele tale si dis-paru intru unu momentu, se stinge totu ce ai, ca sér'a de fati'a sórelui si ca néu'a. De se póte cá totu miste-riulu farmeceloru tale nu consista in posibilitatea atotpotintiei, ci in posibilitatea cugetului, cá tu ai fostu capabila spre tóte; consista in aceea, cá ai co-ruptu virtuti cari totu-si nu le-ai potutu intrebuintia altcum, in aceea cá fiescu-care dintre noi se cugeta de abundante cu tóta seriozitatea, si cu tóta seriozitatea cugeta de a poté spune adevéru. Oh! ce nu poteam face de nu-mi pierdeam timpulu asié indesiertu.

Asié si eu câte nu speram, ce nu acceptam, ce venitoriu ferice nu mi-prevedeam, candu fenomenulu primulu amoru reaparutu de nou abié lu-urmai cu unu suspinu, abié cu unu simtiu de dorere?

(Finea va urmá)

S A X O N U

Societatea din Bucovina.

Societatea pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovina desvólta in continuu o activitate totu mai mare pe terenul seu.

Chiar acuma primimu reportulu comitetului ei despre trebile si lucrârile sale in anulu 1871. Spaciulu nu ni permite a publicá acestu reportu intregu, vomu contrade dara numai urmatóriele:

Comitetulu a facutu unu reportu guvernului tierii despre starea si activitatea Societátii, din cauza cá ministeriulu de culte prin unu emisu si-a respicatu dorinti'a de a redicá cultur'a la diferitele popóre din imperiu si a favorí Societátile literarie.

In privinti'a activitátii literarie a comitetului sunt de observatu aceste: a) „Elementariulu romanu“, compusu de I. Droglu si censuratu de societate, s'a aprobatu deja de ministeriulu de culte, si s'a primitu spre tiparire in editur'a de carti scolastice in Viena; b) consiliulu scolasticu alu tierii a cerutu unu reportu nou despre manuscriptulu „Gramatic'a limbei germane“ de C. Mathiasieviciu. In urm'a reportului facutu, ministeriulu de culte a aprobatu si acestu manuscriptu spre tigare.

Consiliulu scolasticu alu tierii a invitatu in mai multa ronduri Societatea spre compunerea, prelucra-rea si censurarea feliuriteloru carti didactice. Comisiunea numita pentru compunerea cartiloru didactice pentru scólele poporale s'a reconstituitu sub auspiciile Societátii, in urma unoru impregiurári necesarie totu numai din barbati de specialitate si prourméza lucrârile incepute.

Propunerea unui membru, d'a se infintia o sectiune archeologica, nu s'a potutu primí — din caus'a poteriloru materiale inca debile ale societátii.

Relativu la recercarea Asociatiunii transilvane, spre a dá concursu la infintiarea unei academii romane de drepturi, comitetulu a decisu a se uní in principiu cu infintiarea pentru Romani a unei universitáti cátu se póte de complete, *dara nu póte participá de ocam-data la apelulu facutu.*

Comitetulu scólei principale romane din Lapusiulu unghurescu s'a a' resatu catra societate, cerendu ajutoriu. Din caus'a lipseloru inse nu se potú acordá.

La dorinti'a comitetului tierii, comitetulu societátii a datu parerea sa a supra cartiloru romaneseci utile, cari aru fi de procuratu pentru bibliote- c'a tierii.

Fói'a Societátii nici in anulu acest'a n'a potutu reaparé din caus'a lipsei de mijlóce materiale.

Restantierii nu numai cá nu s'au impucinatú, dar inca s'au inmultitu.

Societatea a intimpinatu si o fatalitate, unu servitoriu i-a furatu 240 fl. 34 cr.

Despre loteri'a de efecte, arangiata in an. trecutu spre marirea fondului Societátii, se va reportá in an. viitoriu, cá-ci socotile inca nu sunt complete. Venitulu curatu pan'acuma e 3725 fl. 41½ cr. in bancnote, si in moneda sunatória 65 napoleondori, 85 gal-

beni, 1 lira turcésca, 1 taleru prussoscu, 1 fl. austriacu, 8½ ruble ruseseci, 120 copeice ruseseci, 40¾ dóuedieceri vechi austriaci si 1 leu 95 bani romaneseci.

Urméza insírarea stipendiiloru date de societate. Apoi stipendieile nóue. Famili'a contesa Logoteti a depusu la comitetulu societátii, dreptu procentu de la capitalulu fundatiunálu promisú, 150 fl., pentru 3 stipendie, la unu baiatu si la dóue copile. Dlu Alesandru Popovicu asemene a depusu la comitetu dreptu procentu de la capitalulu promisú pentru fundatiune, 50 fl., ca stipendiu.

Veduv'a Ana Stoenésa, maritata Zalésca, din clas'a mijlocia din Cernauti, a testatu Societátii 100 fl.

Dlu Alesandru Semaca, proprietariu in Roman'na, s'a declaratú a doná Societátii tóta averea sa.

In biblioteca se afla 1904 opuri in 1993 de tomuri, 598 de fascióre, 28 de tablouri si mape.

Membrii societátii: sunt 17 membrii onorari, 17 fundatori, 168 ordinari si 1 activu.

Starea financiála a Societátii e deplorabila. In obligatiuni ea are 13150 fl., éra in bani gata unu deficitu de 415 fl. 1 cr. Boeri ai Bucovinei unde sunteti, unde?

Restantielemembriloru se urca la 3844 fl. si 18 galbeni.

Fundatiunea Pumnuleana, administrata totu de acésta societate, are 6700 fl. in bonuri publice, si 653 fl. 67 in numerariu.

OE E NOU?

* * (Dómn'a Romanici in costumu romanescu.)
Inregistraramu in nr. trecutu, cá domnitoriulu Roman'nei dimpreuna cu dómn'a sa petrece la manastirea Sinaia, intre Carpati, nu departe de Brasiovu. Acuma venimu sê adaugemu, dupa diuariulu oficialu, cá la 2/14 juliu Innalt. Loru au datu unu dejunu, la care au luatú parte mai multe notabilitáti. Dupa dejunu, Inaltímea Sa a aretatu Dloru cari erau presenti portretulu Mariei Sale Dómn'nei, facutu la Roma, in ultim'a caletoria, de unu pictoru americanu, dlu Heally. Portretulu este de marime naturala; Mari'a Sa Dómn'na este represintata in costumu natiunálu; fundulu tabloului represinta o vedere a muntiloru Bucogi. Toti au fostu incantati de frumusetiea acestui portretu atátu pentru asemenarea sa, cátu si pentru artistic'a esecutare a costumului precum si a toturoru detaliuriloru. Pictorulu Heally, a fostu incantatu de costumulu romanu si a declaratú I. S. Dómn'nei, cá atátu in America, cátu si in Spania si Italia si o mare parte a Europei in care a voiagiatu, n'a vedíutu unu costumu mai frumosu, mai originalu si mai placutu.

* * (Papuci de pele de crocodilu.) In câte-va díle unu calciunariu din Pesta are in espositiunea sa nesce papuci barbateseci, cari atragu atentiunea toturora. Acesti papuci sunt facuti din pele de crocodilu, au o forma placuta, si apa nu-i petrunde. O parchia consta dóue-dieci de fl. Caus'a acestei scumpete e, cá din pelea crocodilului numai partea de desubtu se póte in-

trebuintă. Papucii acestia sunt foarte acomodați pentru venatorie, mai alesu ernală.

* * * (*Alegerile de deputati*) — afara de două-trei cercuri — s'au incheiatu in toate locurile. Pan'acuma sunt alesi 386 de deputati; dintre acestia 241 apartienu partidei guvernamentale, si 145 opozitiei. In septemana trecuta era-si se alese unu deputatu romanu, Ioachim Muresianu, in districtulu Naseudului.

* * * (*Cuibu de filomile.*) Ischl in anulul acest'ă va fi unu adeveratu cuibu de filomile. Acolo va petrece in curendu: Artôt, Murska, Schröder, Voggenhuber, si — Paulina Lucca.

* * * (*Pentru invetiatorii populari*) cursulu suplementariu la Deva, fara consideratiune la confessiune seu natiunalitate, si in anulul acest'ă se va incepu la 5 augustu, si va dură șese septemani, sub care timpu fia-care invetiatoriu, care va frecventă cursulu, va capetă unu diurnu de 60 cr. Studiele se voru propune in limb'a romana si magiara.

Δ (*Unu preotu ucisu de fulgeru.*) Septemana trecuta, redicandu-se o vigelia grea, preotulu din comunitatea Damosiu (Biharia) tienendu de desiert'ă credintia, că prin tragerea camaneloru va alungă tempestatea, se suă in turnulu bisericeii. De abié apucă inse funi'ă campaneii, candu unu fulgeru numai de cătu lu-trantă la pamentu, si preotulu remase mortu.

= (*O scena comica*) s'ă petrecutu mai de una-di pe piati'ă Hentî in Bud'ă. Dintr'o feresta a unei case de pe piati'ă acest'ă se audiă unu sgomotu, ca si cum s'ar certă amarnicu doi ómeni intr'o chilia. S'ă adunatu o multime mare de poporu naintea ferestei, cari se scandalisau de intemplarea acest'ă rara in cetăti, ca la feresta deschisa sê se produca asié sgomotu uritu. In urma clopoti cine-va, ca si cum ar chiamă ajutoriu. Deci fure chiamati servitorii politiei, ca sê impedece ce-va casu de morte. Unu omu de securitate inca a intratu in locuintia si s'ă rentorsu cu aceea scire, că nici unu omu nu se afla in chilia si cumca totu sgomotulu este produsu de unu papagaiu, care petrece timpulu in modulu acest'ă.

‡ (*Parastasu solennu.*) s'ă celebratu mercuri'ă trecuta, in 10 iuliu n. in Beiusiu, pentru de curendu in Pesta repausat'ă intru dlu Maria Cosma n. Stupa. Tristi'ă acestă functiune hisericăsa a esecutat'o rss. d. protopopu G. Vasileviciu, si a asistatu — afara de doiosulu sociu si baiatielulu seu si rudeniële sale, o mare multime de crestini si unu numeru insemnatu de inteliginti, fara diferintia de confessiune, rostindu toti cu pietate câte o ferbinte rogatiune catra atotputintele Ddiu pentru etern'ă odihna si dulcea memoria a repausatei! Unu doiu si condorere mai adunca si mai generala nu se pôte cugetă, nici lacrimi mai multe si mai sincere nu s'au versatū — de micu si mare ca si la acestă ocaziune; si intréga adunarea cu o gura si cu unu sufletu a intonatū repausatei: „In eternu amintirea ei!“

× (*Anunciu.*) Subscrisul comitetu are onóre a aduce la cunoscinti'ă on. publicu romanu, cumca pentru edarea portretulu dlui Vincentiu Babesu, dispusa de societatea „Petru Maioru“ d'aici, a facutu tôte pregatirile necesarie, astu-feliu, in cătu in două septemani fia-care doritoriu sê-lu póta avé. Venitulu curatu fiindu destinatu spre sporirea fondulu Societăti, de alta parte constatata fiindu aderinti'ă poporulu nostru catra acestu barbatu natiunalu, rogămu pe toti dnii carturari a incunoscintiă poporulu despre intre-

prinderea noastră si a-i fi intr'ajutoriu pentru procurarea acestui portretu. Pretiulu unui esemplariu 60 cr., deca se face abonamentu pentru celu pucinu 10 esemplare prin cutare dlu colectante, era abonantii particulari, computandu spesele de speditura si de posta, voru avé a adauge inca câte 40 cr. — De aceea rogămu pe toti dnii cari dorescu a avé portretulu acestui luptatoriu natiunalu, a face colectiuni de cătu mai multe abonaminte, si impreuna a ni le spedă. — Bani sunt a se tramite dlui Atanasiu Barianu (alte Postgasse nr. 1) in Pesta. *Comitetulu esecutoriu*: Gruia Liuba, Atanasiu Barianu, Georgiu Vuia.

‡ (*Morti.*) Ioanu Szodoró, canonicu in Gherla, la 12 iuniu, in etate de 81 ani. — Teodoru Dumbrava de Orsiova, profesoru in Naseudu, in 18 iuliu, in etate de 30 ani.

Literatura si arte.

* * * („*Gazeta Salóneloru*“) se numesce o fôia, aparuta in septemana trecuta la Galati sub directiunea dnei Maria Baronsi.

* * * (*La Bolgradu*) in Besarabia a aparutu unu diuariu intitulatu: „Echoulu Bolgradului“, redactatu de V. Branisteanu.

* * * (*Dlu Grigoriu Moldovanu*) din Clusiu anuncia, că va publică o colectiune de poesi populare romane, traduse de dinsulu in limb'a unгурésca. — Ne bucurămu de tôte intreprinderile, cari tindu a face cunoscuta literatur'ă noastră si altoru natiuni, astu-felu salutămu si intentiunea dlui Moldovanu; dorimu inse, ca la compunerea colectiunii sale sê procedă cu mai multu gustu esteticu, decâtu cum a facutu la publicarea singurateceloru piese prin foi, — că-ci la din contra ni-ar compromite literatur'ă!

Din strainetate.

* * * (*Primirea imperatului Franciscu Iosifu la Berlinu*) are sê fia una dintre cele mai splendide. Imperatulu va sosi acolo la 3—6 septemvre, insofitu de imperatés'ă Elisabeta. La 7 septemvre se va tiené o mare revista militaria, acestă se va continuă si in zilele venitorie in feliurite locuri. Balurile, representatiunile teatrale, si alte festivităti, asemenea nu voru lipsi. —

* * * (*Fotografii noue.*) In America se incepu o moda noua in privinti'ă intrebuintiarii fotografiilor. Anume fotografiile mortiloru se asiédia pe crucea de la momentulu respectivulu. Mod'ă acest'ă deja s'ă ivitu si in Pesta, in cimiteriulu de la strad'ă Kerepes.

* * * (*O carte pré interesanta*) va aparé acusi in Berlinu. Statulu generalu majoru prussianu va scôte la lumina opulu seu despre resbelulu francesu. In prefati'ă acestui opu se dice si aceea, că la Berlin deja in ernală anulul 1868 cunoseau planulu de batalia francesu. Nu credemu, că-ci generalii francesi nici in vér'ă anulul 1870 nu pareau a-lu cunósce.

(*O curiósă incercare de sinucidere*) eră sê se realizeze in Laval in 27 iuniu. Sér'ă la 6 ore unu fecioru de calciunariu, cu numele Jean-Marie Crublé, si-a unsu totu corpulu cu petroleu si-apoi acest'ă l'a aprinsu. In starea acestă apoi elu aparū in usi'ă chilei sale din etagiulu alu treile; dar vecinii lu-obsér-

vara, si cu mare truda s'nsersa foculu. Ranele lui inse fure atatu de periculose, incatu elu de atunce de siguru a si moritu.

** (Regele si regina Spaniei) nu o ducu pre bine in nou'a loru patria. Din Madridu se scrie, ca in vinerea trecuta s'a facutu unu atentatu in contra regelui si reginei. Ei chiar se rentorceau cu trasur'a in palatu, candu cincii individi i intimpinara cu impuscature; dar nici unu glontiu n'a nimeritu. Dintre asasinii doi insi fure prinsii, era unulu ucisu.

× (St. Petru ca mijlocitoriu de cvartiru.) O muiera din Bratelsbrunn langa Nicolsburgu si-a pierdutu prin morte pe barbatulu multu iubit. Dorerea tierancei era mare pentru intemplanca acest'a, fu inse consolata de locu prin aceea, ca o facia alba aparu intr'o nopte in feresta, care svatuiea, muierii, ca ar pute rescumpera pe fericitul seu barbatu din purgatoriu, deca ar solvi o suma de 200 fl. pentru o locuinta in ceriu. — Tieranc'a serendu adeverintia de la fantoma, intielese de la ea, ca ar fi St. Petru in form'a, in care s'a innaltiatu la ceriu, care asertiune afara de aceea, era spriginita si prin che'a, care depindea de o lature a Santului. De orece pretiulu de 200 fl. pentru o locuinta in ceriu — considerandu lips'a de locuinta pe pamentu — nu i-se paru a fi mare, deci muiera superstitiosa immanua fara intardiare sum'a ceruta spiritului. Acum in noptea urmatoria era veni St. Petru, spuse, ca tote sunt in ordine si intreb'a: n'ar voi si ea se-si cumpere unu locu in ceriu, care pentru dinsa' ar costa 600 fl. De orece tieranc'a n'avea atati-a, bani la mana, l'a rogatu pe Santulu ca se vina la demanetia, pentru ca trebuie se aduca mai antaiu banii din cas'a de pastrare, santulu se cara afara cu premisiunea ca la demanetia va veni. Muiera vonindu diu'a urmatoria in cas'a de pastrare, aparu ceva neindatinatu, ca dinsa' sum'a depusa cu pucinu mai nainte in cas'a de pastrare, acum era o scote, si-o intrebau, din ce cauza si-pune atitu de iute capitalulu seu in cerulatiune? Tieranc'a spuse acum, ca ea are trebuintia de bani pentru castigarea unei locuinte in ceriu. Diregatorii i-dedera indata banii ceruti si insciintia la politia, — care apoi aresta pe unu anumitu Santu si i areta de-ocamdata o locuinta pamentesca. — Lotrulu dupa ce fu prinsu, voi inca si mai departe a-si joca rolulu piu si incepu a binecuvent'a pe ambii gendarmi, cari pe langa tote binecuventarile remasera nesimfitori si arestara pe St. Petru.

Feliurite.

** (Dumas fiulu) in prefaci'a colectiunii pieselor sale dice intre altele aceste: „Ambla in fia-care di cate doue ore; dormi in fia-care nopte siepte ore; scola-te indata-ce te-ai desceptatu, si apuca-te de lucru cum te-ai scolatu. Numai atunce se manci, candu esti flamond, — si numai atunce se bei, candu esti sotosu, dar totu-de-una incetu. Nu vorbi, decatu numai deca trebuie se vorbesci; dar si atunce spune numai jumetate din ceea ce cugeti. Nu scrie nimica, ce n'ai pute subsemna; si nu face nimica, ce n'ai pute povesti

altora. Nu uit'a, ca altii conteza la tine, tu inse nu poti conta la nimene. Nisuesce-te a fi simplu si folositoriu, si a remane independente. Cugeta la morte in tota demanetia vedendu resarindu soarele, si in tota ser'a la apusulu acestuia.

‡ (Slabituni ale unoru personaje cunoscute.) — Elisabeta la morte sa, lasa trei mii rochii diferite, si mai multu timpu in ultimii ani ai vietii sale, nu putea se sufer vederea unei oglindi spre a nu vedea intr'insa incretiturele obrazului. — Marele filosofu Descartes se ocup'a pre multu cu perucele sale si avea totu-de-una o reserva in cabinetulu seu; acestu esemplu de vanitate lumesc'a fu imitatu si de Richard Steckle, ce nu cheltuia nici odata mai pucinu de patru-dieci guinee, pentru cumperarea vastelor sale peruce negre. — Mozart, ai carui peri blondi erau forte frumosi, i port'a lungi si falfaindu pe umeri, legati la spate cu o panglica colorata. — Inocenti'a fatuitate a sermanului Goldsmit si istoria redingotei sale ca florea persicului, au devenitu mai proverbiale. Dupa Samuel Johnson Pope ajunsese a ave despre sine o asié innalta opiniune, ca se credea cu complasanta ca unulu din stilpii sistemului lumii. — Napoleon I tragea mare vanitate din miciorimea piciorului seu. — Salvator Rosa se punea mai de multo ori in paralelu cu Raphael si Michelu Angelu, afirmandu ca celu d'antaiu'era secu si celu d'alu doilea lipsitu de delicatetia. — Raphael, la rondulu seu, era gelosu de glori'a si talentulu lui Michelu Angelu. — Kotzbu era asié de mandru si invidiosu, ca nu putea suferi langa dinsulu nici o persoana celebra, chiar deca ar fi fostu representata printr'o statua seu tablou. — Vieti'a lui Lord Byron n'a fostu de catu unu lungu esemplu de egoismu de la inceputu pana la sfirsitu. Era mandru de geniulu seu, de misantropia sa, si chiar de viciele sale, si mai in particularu era mandru de iscusintia in a mana calulu si de frumsetia manelor sale. — Spinoza i placea se vedea lupt'a paeajeniloru, si ridea de si-tienca costele, candu contempl'a acesta batalia a insectelor. — Cardinalulu Richelieu abandon'a de ordinaru operatiunile sale, politice spre a face exercitiu violente. Conte de Grammont, lu-gasi intr'o di sarindu, in compania cu servitorulu seu, spre a vedea care din doi se innaltia mai susu. — Moise Mendelsohn, supranumitu Socratele Israelitu, i placea a se da in voi'a unoru meditatiuni profunde, puindu-se la feresta, spre a numera olanele acoperementului vecinu. — Goetho tienca la dinsulu unu sierpe domesticu, dara avea mare aversiune pentru cani. — Olivier Cromwell las'a la o parte seriozitatea sa puritana, si se joca d'a baba orba cu fetele si servitorii sei. — Cuwper crescea epuri de casa, si fabric'a in momentele de repausu colivii de paseri. — Inocenti'a distractiune a lui Carolu II consist'a a cresce in parculu de Saint-James gani si trupe numerose de catielusi ce porta inca numele seu. (Kiny-Carol). — Beethoven, i placea a da din picioru in apa rece la orice ora, pana candu camera sa se transform'a ca intr' unu lacu, si apa incepea a curge printre parchetu in etagele inferiore; adesea, ser'a si demanetia, percurgea campiele umede de roua, fara incaltaminte seu ciorapi.

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1872. Strad'a lui Alesandru nr. 13.